

θῶς περιέργον, ὅτι μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου δὲν ἀκολουθεῖ καὶ ῥῆμά τι, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι πρωτοφανές, διότι καὶ ἄλλοι ἀγγειοπλάσται καὶ ἀγγειογράφοι, ὁ Καχυλιών, ὁ Πύθων, ὁ Παμφαῖος καὶ ὁ Εὐθυμίδης παρέλειψαν ἀπὸ ἑκάστου τὸ ῥῆμα μετὰ τὸ ὄνομά των (ἴδε Klein Vasen mit Meister-signaturen σελ. 8). Ἄλλως τε πιθανὸν ὁ Δούρις καὶ νὰ ἀπηξίωσε νὰ δηλώσῃ σαφῶς, ποία ἡ σχέση του πρὸς τὴν λήκυθον ταύτην, διότι, ἂν δὲν ἀπχ-τῶμαι, ἢ ἐπιμέλεια, ἢ ἀκριβεία καὶ ἢ λεπτότης, αἵτινες χαρακτηρίζουσιν ἄλλα ἔργα του, ἐλλείπουσιν ἐνταῦθα. Ἴσως δὲν ἐνόμισεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ καταβάλλῃ πολλὴν προσοχὴν ζωγραφῶν ἀπλῆν λήκυθον. Οὐχ ἦττον ἢ ἐπιτηδειότης του καταφαίνεται ἐν τισι, πρὸ πάντων ἐν τῷ προσώπῳ, ὅσον τοῦτο σώζεται· ἐξ αὐτοῦ δὲ καὶ ἐκ τῆς στάσεως ἐν γένει καὶ τῶν κινήσεων τῆς παρισταμένης μορφῆς συμπεραίνω, ὅτι ἡ λήκυθος δὲν εἶναι ἐκ τῶν παλαιότερων ἔργων του. Σκηναὶς τῆς παλαιστρας ὁ Δούρις πολλάκις ἀπεικόνισεν ὁμοιότητά τινα ὅμως ἔχει ἢ ἐπὶ τεμαχίου ἐκ τοῦ κύκλου κύλικος τοῦ Λούβρου μορφῆ, ἣν ὁ Fröhner (Choix de vases grecs σ. 8) οὕτω περιγράφει· «ἔφησος γυμνὸς πρὸς δεξιὰ, ὀρθός, κρατῶν ἐν τῇ προτεταμένη δεξιᾷ φιάλην βαθεῖαν. Ὅπισω αὐτοῦ ἔδρα καὶ ἐπ' αὐτῆς προσκεφάλαιον». Τῷ ὄντι καὶ ἐπὶ τῆς λήκυθου ὑπὸ τὸ ἐπὶ τοῦ δίφρου φόρεμα φαίνεται ὑποτιθέμενον προσκεφάλαιον, ὡς δεικνύουσι γραμμαῖαι τινες, αἵτινες δὲν φαίνονται νὰ ἦναι τοῦ ἱματίου.

Ἡ λήκυθος αὕτη ἔχει ὕψος 0,305, εὐρέθῃ δὲ ἐν λάρνακι πωρίνῃ τῶν τοῦ ἀρχαιοτέρου εἶδους μεθ' ἐξ ἄλλων ληκύθων, ὧν ἡ μία λευκὴ οὕσα ἦτο ἐντελῶς ἐφθαρμένη· διεκρίνετο ὅμως ἀκόμη, ὅτι μόνον τὸ περίγραμμα τῶν μορφῶν καὶ αἱ πτυχαὶ τῶν φορεμάτων ἐδηλοῦντο διὰ χρώματος ξανθοῦ χρυσιζόντος· ἄλλα χρώματα δὲν παρετήρησα· φαί-

νεται λοιπόν, ὅτι ἀνήκεν αὕτη εἰς τὰς τοῦ ἀρχαιοτέρου τρόπου τῶν λευκῶν ληκύθων. Αἱ λοιπαὶ πέντε εἶναι ἐρυθρόμορφοι εὐμεγέθεις (ὕψος τῆς μεγίστης 0,36), ἢ δ' ἐργασία αὐτῶν εἶναι ἀμελής, οὐδὲ δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὴν τοῦ Δούριδος. Ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ εὐρέθη καὶ στλεγγίς χαλκῆ.

Ἡ ἐτέρα λήκυθος, ἢ λευκὴ, ἣτις ἔχει ὕψος 0,384, εὐρέθῃ καὶ αὕτη ἐν λάρνακι πωρίνῃ. Σὺν αὐτῇ ὑπῆρχον καὶ τρεῖς ἄλλαι τῆς αὐτῆς τέχνης καὶ λίαν πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου· προετιμήσαμεν δ' αὐτὴν πρὸς ἀπεικόνισιν ἕνεκα τῆς παραστάσεώς της, ἣτις ἔχει τοῦτο τὸ ἰδιαίτερον, ὅτι ὑπεράνω τῆς ἐπιτυμβίου στήλης παρίσταται γυνὴ καθήμενὴ καὶ κρατοῦσα σταφυλήν, πρὸς ἣν παῖς μικρὸς γυμνὸς καθήμενος κατὰ γῆς ἐκτείνει τὴν χεῖρα. Τοιαῦται παραστάσεις εὐρίσκονται ἐνίοτε ἐπὶ ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων (1), ὑποθέτω δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὁ τεχνίτης ἐπιτυμβίους εἰκόνας θέλει νὰ παραστήσῃ. Ὁ Benndorf (Gr. und Sic. Vasenbilder πίν. 19, 2 καὶ 5) ἐδημοσίευσε δύο ληκύθους, ὧν ἑκατέρω ἔχει στήλην νεκρικὴν κοσμουμένην διὰ μορφῆς ὑποτιθεμένης γραπτῆς ἢ ἀναγλύπτου. Καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἀγγείου τοιοῦτό τι φαίνεται ὅτι παρίσταται, εἰκὼν δηλαδὴ γραπτῆ ἢ ἀνάγλυπτος, ἂν καὶ αἱ μορφαὶ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ παιδὸς δὲν περιλαμβάνονται ἐν τῷ πλασίῳ τῆς στήλης· ἐκ τούτου δὲ ἴσως ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι αἱ μορφαὶ ὑποτίθενται περίοπτοι καὶ ὅτι ἡ στήλη, ἣς τὸ ὕψος εἶναι λίαν δυσανάλογον πρὸς τὸ πλάτος, δὲν εἶναι κυρίως στήλη νεκρικὴ, ἀλλὰ βῆθρον. Καὶ τοῦτο εἶναι πιθανόν· εἰς ἐμὲ ὅμως πιθανώτατον πάντων φαίνεται, ὅτι καὶ ὁ τεχνίτης αὐτὸς δὲν ἤξευρεν ἀκριβῶς, τί ἐκ τῶν τριῶν ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ, μορφὰς περιόπτους, ἀναγλύπτους ἢ γραπτὰς.

Χρ. Δ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

Ε Π Ι Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α

Ἐν τῷ ὀγδόῳ τόμῳ τοῦ Δελτίου τῆς ἐνθάδε Γαλλικῆς Σχολῆς ἐξεδόθη (σ. 437 κ. ε.) ἐπιγραφή περιέχουσα ἐπιστολὴν τοῦ Σύλλα πρὸς τοὺς ἐν τῇ Καρίᾳ Στρατονικέας, ἐν ᾗ ὁ δικτάτωρ ἀνακοινοῦ-

ἀγγείου ἐξ Ἀκροπόλεως πλὴν τοῦ Δούρις εἰ . . . οὐδεμίαν γραφὴν ἔχει.

ταὶ αὐτοῖς δόγμα συγκλήτου, δι' οὗ ἐπικυροῦνται

(1) Πρὸς Sybel Katalog ἔρ. 81 ὅμοιον φαίνεται καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 154. Ἐπὶ ἄλλῃ στήλῃ ἐκ Λαυρίου μὴ περιγραφομένης ὑπὸ τοῦ Sybel παρίσταται γυνὴ (ΑΓΝΟΘΕΑ) πρὸς ἀριστερὰ κρατοῦσα ἐν χερσὶν ἀντικείμενον δυσδιάκριτον· πρὸς αὐτὴν ἐκτείνει τὴν δεξιὰν παιδίον κατὰ γῆς καθήμενον. Παραλείπω τὰς πολλὰς παραστάσεις νεκρῶν κρατούντων ἀντικείμενον, πρὸς ὃ πηδᾷ κύων ὅπως τὸ ἀρπάσῃ.

αί περί αὐτῶν εὐεργετικάι αὐτοῦ διατάξεις. Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης σφύζονται μόνον τεμάχια, ἅτινα οἱ ἐλλόγιμοι ἐκδόται Ch. Diehl καὶ G. Cousin συλλέξαντες ἐπιμελῶς καὶ κατὰ τὸ δυνατόν συμπληρώσαντες ἀποκατέστησαν τὸ περί οὗ ὁ λόγος ἔγγραφον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ εἶναι καθ' ὅλου γνώριμον τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα βεβαίως πολλὰ μένουσι σκοτεινὰ καὶ ἀσαφῆ, ἅτινα διὰ νεωτέρων εὐρημάτων καὶ τῶν μελετῶν τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐμπείρων ἐλπίς εἶναι ὅτι κατὰ μικρὸν θὰ διαφωτισθῶσι.

Παρατηρήσεις τινάς, εἰς ἃς παρέσχεν ἡμῖν ἀφορμὴν ἡ ἀνάγνωσις τῆς τε ἐπιγραφῆς καὶ τῶν εἰς αὐτὴν ὑπομνημάτων τῶν ἐκδοτῶν, δὲν νομίζομεν ἀκαιρον νὰ γνωρίσωμεν καὶ ἄλλοις.

Τοῖς ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν (σ. 456-457) καταλεγόμενοις λατινισμοῖς προσθετέον τὸ *didōsin ἔργασίαν* = *dent operam*. Τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς *μεγαλοφροσύνης* (81) μεταφραστέον *pro magnitudine animi*, ἀντὶ *pro magnanimitate*, διότι ἡ *magnanimitas* εἶναι τῆς φιλοσοφικῆς γλώσσης λέξις, ἣν πρῶτος, φαίνεται, ὁ Κικέρων (1) εἰσηγήσατο.

Ἡ ἀναπλήρωσις ἐπ[έ]λθωσι] διακατέχωσι (107-108) καὶ ἐπ[έ]λθη] διακατέχη δὲν μοι φαίνεται ὀρθή. Κατ' ἐμὲ γραπτέον ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τόποις ἐπ[αρχίαν] (2). Ὡσαύτως ἐν στ. 7 γρ. ἀντιτεταγμένους ἀντὶ ἀνθεσταμένους. Πρβλ. 43. 84 ἀντιτετάχθαι.

Ὡσαύτως στ. 9. ἀντὶ [καὶ δεινό]τατα ἀ[λλ]α δεδεγμένους γρ. [προθυμό]τατα ἀ[ρ]α δεδεγμένους Πρβλ. στ. 80: [προ]θυμότατα ὑπερησπικέναι. Πρόδηλον δέ, ὅτι ἂν ἡ ἐμὴ εἰκασία ἀληθεύῃ, ἡ μικρῶ πρόσθεν ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν ἐμβληθεῖσα πρὸς ἀναπλήρωσιν χάσματος μετοχὴ ὑφρασηκότητος δὲν δύναται νὰ τηρηθῇ.

Ἡ πολλὰ πράγματα παρέχουσα καταλογὴ ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ (σ. 52):

[προσόδους] πόλεων, ὧν Λεύκιος Κορν[ήλιος Σύλλας αὐτοκράτωρ

τῆς τούτων] ἀρετῆς καταλογῆς τε ἔνευεν προσώρισεν κτέ.

(1) De Off. I § 152.

(2) Πρβλ. S. C. de Asclepiade etc. στ. 29· ἄρχοντας τοὺς ἡμετέρους, οἵτινες Ἀσίαν Μακεδονίαν ἐπαρχίας (δι)ακατέχουσι (λατ: *quei Asiam Macedoniam provincias optinent*)

Ἡ λ. κατὰ τοὺς ἐκδότας σημαίνει ὅτι καὶ ἐν τῷ παρὰ Πολυβίῳ (23,12,10 [22,16,10 Hultsch]) χωρίῳ, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἀνεγράψαμεν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὑπατικῶν πρὸς Ὀρωπίους γραμμάτων λόγον ποιούμενοι περὶ τῆς καὶ ἐνταῦθα (στ. 37) ἀπαντώσης λέξεως ταύτης. Ἀλλὰ τί σημαίνει ἀκριβῶς; Τίνος λατινικῆς λέξεως εἶναι μετάφρασις; Ταύτην νὰ εὐρωμεν *hoc opus, hic labor est*. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ πολὺς Mommsen ἐν τῇ μετεκδόσει τῶν Ὑπατικῶν γραμμάτων (Hermes XX σελ. 271) ἀπελπίσας τὴν ἐρμηνείαν τῆς λέξεως ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ ἐπενόησε λύσιν τοῦ προβλήματος καθ' ἑαυτὴν οὐχὶ ἄστοχον γράψας *καταλογῆ* (ἀντὶ *καταλογῆς*) ὁ μεταφράζει κατὰ τὰ γλωσσάρια *respectu* «ein Synonym von ἔνεκεν». Ἀλλ' ἡ προκειμένη ἐπιγραφή, ἔνθα ἡ λ. δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ *respectus*, οὔτε νὰ μεταγραφῇ *καταλογῆ*, διότι ἀκολουθεῖ τε, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἀποδεχθῇ ἡ παρὰ τοῖς ἐκδόταις γραφή καὶ ἀναπλήρωσις τοῦ χωρίου, ἡ προκειμένη, λέγομεν, ἐπιγραφή καθίστησι λίαν ἀμφίβολον τὸ ἀσφαλές τῆς εἰκασίας τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρός (1).

Ἡ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ σύναψις τῶν λέξεων ἀρετῆς *καταλογῆς τε* νομίζω ὅτι ἄγει εἰς τὴν ὀρθὴν τῆς περὶ τῆς ἑ λ. λόγος λέξεως μετάφρασιν. Εἶναι δὴλα δὴ τὸ ἀρετῆς *καταλογῆς τε ἔνεκεν* οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἡ τυπικὴ λατινικὴ φράσις *Honoris Virtutis que causa*, ἣτις οὐχὶ ἅπαξ ἀπαντᾷ ἐν ἐπιγραφαῖς, οἶον C. I. L. I, 635. C. Poblacio. . . *honoris virtutisque causa* SC. *populique iussu locus monumenti*. . . *publice datus est* (2). Ἡ μετάφρασις *honoris* τῆς λ. *καταλογῆς* εἶναι ἀρμοδιωτάτη ἐν ἅπασιν τοῖς χωρίοις, ἔνθα ἡ λ. αὕτη φέρεται. Οὕτω τὸ παρὰ Πολυβίῳ *καταλογῆν ποιῆσθαι* καὶ τὸ ἐν τῷ SC de Asclep. etc. *καταλογῆ* αὐτῶν γέννηται εἶναι μετάφρασις τοῦ *honorem habere* καὶ τοῦ *honoris habeatur*. Τὸ ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ *respectus* κεῖται παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἀντὶ τοῦ *honoris*. Ἐντεῦθεν τὸ παρὰ τοῖς νῦν Ἴταλοῖς *rispetto*. Ἡ παρὰ Φρυνίχῳ

(1) Ἄλλως τε ἀμφίβολον φαίνεται μοι ἂν ἡ χρῆσις αὐτῆς τῆς ἀφαιρητικῆς *respectu*, ἣτις ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῷ τοῦ Ἀγρίππα διατάγματι (στχ. 9), ἀνήκει εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐγράφη ὁ ἐν τοῖς πρὸς Ὀρωπίους γράμμασι μνημονεύμενος τῆς μισθώσεως νόμος.

(2) Ταύτην τε καὶ ἄλλας ἐπιγραφὰς μνημονεύει ὁ Garatoni ἐν τῇ ἑαυτοῦ διατριβῇ de C. Mari monumento ad Cic. pro Sestio c. LIV (ἐν σελ. 275 κ. ἐ. τῆς Ὀρελλεῖου ἐκδόσεως τοῦ pro Plancio λόγου).

αίδως πρὸς τινα εἶναι honos erga aliquem. Καὶ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ τῶν Ὑπατικῶν γραμμάτων χωρίῳ ἢ μετάφρασις honoris deum immortalium...causa ἔχει κάλλιστα. Πρὸβλ. Liv. VI, 42: conclamatum a patriciis est iuvenibus se id honoris deum immortalium (1) causa libenter facturos ut aediles fierent.

Εἰς τὰ ἐν στίχ. 107 κ. ἐ: οἴτινες ἂν ποτε αἰεὶ Ἀσίαν τὴν τε Ἑλλάδα ἐ[παρχίαν δι]ακατέχουσιν, φροντίζουσι διδῶσιν τε ἐργασίαν ἴν[α ταῦτα] οὕτως γίν[ω]νται σημειοῦνται οἱ ἐκδῶται τάδε: nous ne pouvons expliquer pour quelle cause les gouverneurs qui se rendront dans la province d'Asie et en Hellade sont chargés au même titre de faire exécuter la décision, qui attribue aux Stratoniceens des territoires et des redevances. Il ne semble point qu'un même gouverneur administrât les deux provinces, puisque à quelques lignes de distance le règlement de certaines affaires est expressément attribué au proconsul d'Asie.

Ἡ μὲν ὑπόθεσις ὅτι ὁ αὐτὸς ἄρχων διώκει τὴν τε Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔπρεπεν ὅλως νὰ παρασιωπηθῇ ὡς ἀντικειμένη πρὸς ὅσα περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἐπαρχιῶν τούτων γινώσκωμεν.

Ἡ δὲ μόνη δυνατὴ τοῦ προκειμένου προβλήματος λύσις εἶναι, νομίζομεν, ἢ διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι αἱ τοῖς Στρατονικεῦσι προσωρισμέναι, συγκεχωρημέναι πρόσοδοι ἦσαν ἐν μέρει ἀπὸ χωρῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἑλλάδα (Achaiam), διὸ ἦν ἀνάγκη τῆς συμπράξεως τοῦ τῆς Ἑλλάδος στρατηγοῦ, ὅπως οἱ Στρατονικεῖς διαρκῶς καὶ ἄνευ πραγμάτων εισπράττωσι τὰς ἀπὸ τῶν χωρῶν τούτων προσόδους. Ἐν δὲ τοῖς κατωτέρω, ἔνθα ὁ ἄρχων κελεύεται ἵνα φροντίσῃ ὅπως οἱ διηρπακότες ἢ διακατέχοντες κτήματα τῶν Στρατονικέων ἀποδῶσιν αὐτοῖς αὐτά, οἱ αἰχμάλωτοι αὐτῶν ἐλευθερωθῶσι, καὶ καθ' ὅλου τὰ εἰς αὐτοὺς γεγενημένα ἀδικήματα ἐπανορθωθῶσιν, εἰκότως μνημονεύεται μόνος ὁ τῆς Ἀσίας ἀνθύπατος, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ἀνήκεν ἢ περὶ πάντων τούτων φροντίς.

Πολὺ σπουδαιότερον εἶναι ὅτι ἐν τῷ προκειμένῳ

(1) Honoris deum immortalium causa εἶναι ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Ὑπατικῶν γραμμάτων, οὐχὶ ἀόριστος φράσις κατὰ τὸ τετραμμένον ἐκεῖνο honoris alicuius causa facere aliquid=χάριν τινὸς ποιεῖν τι, ἀλλ' honos δηλοῖ ὠρισμένως τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας.

χωρίῳ μνημονεύεται ἡ Ἑλλάς ὡς ἰδία ἐπαρχία ἴδιον ἔχουσα ἄρχοντα, ὅπερ ἀντίκειται πρὸς τὴν ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν κορυφαίων τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης ἐγκεκριμένην δόξαν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἕως τοῦ 27^{ου} π. Χρ. ἔτους δὲν εἶχεν ἴδιον ἄρχοντα, ἀλλ' αἰετοτε ὑπέκειτο τῷ τῆς Μακεδονίας ἡγεμόνι (1). Διότι ἂν οὕτως εἶχε πάντοτε τὸ πρᾶγμα, δὲν θὰ ἐμνημονεύετο ἐν ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ ἢ ἐπαρχία Ἑλλάς, ἀλλ' ἢ Μακεδονία, ὡς ἐν τῷ περὶ Ἀσκληπιάδου κλ. συγκλητικῷ δόγματι (CIG 1,110 n° 203) ἐν μὲν στίχ. 23 κεῖται: « ἄρχοντες ἡμετέροι, οἴτινες ἂν ποτε Ἀσίαν Εὐβοίαν μισθῶσιν ἢ προσόδους Ἀσία Εὐβοία ἐπιτιθῶσιν, φυλάξωνται μή τι οὗτοι δοῦναι ὀφείλωσιν » ἐν δὲ 29: « (οἱ ὑπατοι) γράμματα πρὸς τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἡμετέρους, οἴτινες Ἀσίαν Μακεδονίαν ἐπαρχείας [δ]ιακατέχουσιν . . . . ἀποστείλωσι »· διότι ἢ Εὐβοία ἀνήκεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μακεδονίαν.

Ἡ ἐν τοῖς ἀνωτέρω μνεῖα τῶν Ὑπατικῶν πρὸς Ὠρωπίους γραμμάτων παρέχει μοι ἀφορμὴν εἰς συμπληρωτικὰς τινὰς περὶ τούτων παρατηρήσεις.

Τὰ ἐν σ. 57 κ. ἐ. τῆς ἐπιγραφῆς: ἐν τῷ συμβουλίῳ παρήσαν κ.τ.ἐ. εἶχον ἐγὼ ὑπολάβῃ ὅτι ἀνεφέροντο εἰς τὸ συμβούλιον, μεθ' οὗ ὁ Σύλλας ἐποιήσατο τὴν καθιέρωσιν (στίχ. 42 κ. ἐ), καὶ ὅτι κατὰ παραδρομὴν τοῦ συντάκτου τοῦ ἐγγράφου ἀντὶ νὰ τεθῶσι μετὰ τὴν πράξιν τοῦ Σύλλα τ. ἐ. ἐν στίχ. 51 κ. ἐ. ἐτέθησαν μετὰ τὸ ἐπικυρωτικὸν αὐτῆς συγκλητικὸν δόγμα. Ἀλλ' ὁ Mommsen ἀναφέρει ταῦτα εἰς τὸ ἐν στίχ. 6 συμβούλιον τῶν ὑπάτων, τὴν δὲ παλιλλογίαν (2) αἶρει δεχόμενος ὅτι ὁ ἐν στίχ. 6 κ. ἐ. κατάλογος ἀνήκεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῶν ὑπάτων, οὐχὶ δὲ εἰς τὸ πρωτόκολλον τῆς δίκης, ὅπερ κατ' αὐτὸν ἄρχεται ἀπὸ στίχ. 16. Οἱ πάρεδροι, λέγει, τῶν ὑπάτων ἐν τῇ προκειμένῳ δίκῃ δὲν ἀνεγράφθησαν ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ἅτε ὄντες οἱ αὐτοί, οἴτινες καὶ ἐν ἄλλῃ δίκῃ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὑπάτων κριθείσῃ καὶ ἐν τῇ τῶν ὑπομνημάτων δέλτῳ ἤδη κατακεχωρισμένη παρήδρευσαν. Τὴν γνώμην

(1) Ἴδὲ περὶ τούτου τοῦ ζητήματος Hertzberg Gesch. Griechenlands u. d. Römern I σελ. 284 κ. ἐ. (σημ. 2) καὶ Marquardt R. Staatsverw. I² 172. 173, παρ' οἷς εὔρηται καὶ ἀκριβὴς κατάλογος τῶν περὶ τούτου γεγραμμένων.

(2) Διότι οἱ ἐν τῷ συμβουλίῳ τούτῳ παραγεγονότες καταλέγονται ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐγγράφου (στίχ. 6 κ. ἐ.)

ταύτην καθιστᾷ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀσπαστήν τὸ ὅτι ἐν τῷ ἄλλῳ ὁμοίῳ τῇ προκειμένῃ ἐπιγνώσει διατάγματι τοῦ Λ. Ἐλουίου Ἀγρίππα (Mommseii Hermes 2, 102. 3, 167) ἡ μνεία τοῦ συμβουλίου γίνεται ἐν τέλει τοῦ ἐγγράφου. Πλὴν ἀλλ' ὅμως ἀσπαζόμενοι αὐτὴν προσκρούομεν πρὸς οὐχὶ ἀσημάντους δυσκολίας. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν εἶναι φανερός ὁ λόγος, δι' ὃν οἱ ὑπατοὶ ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ γνωρίσωσιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῖς Ὀρωπίοις τὰ ὀνόματα τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος παρέδρων. Ἐπειτα ἀπορεῖται πῶς τὸ αὐτὸ βιβλίον, τ. ἔ. ἡ συλλογὴ τῶν ἀπὸ συμβουλίου γνώμης ἀποφάσεων τῶν ὑπᾶτων, ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἐν μὲν στχ. 31 καλεῖται ὑπομνημάτων δέλτος, ἐν δὲ στχ. 58 πραγμάτων συμβουλευμένων δέλτος. Πρὸς τὴν δευτέραν ταύτην δυσκολίαν προσκρούει καὶ ἡ ἐμὴ γνώμη, ὅτι ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίῳ πρόκειται περὶ τοῦ συμβουλίου τοῦ Σύλλα.

Τῶν ἀποριῶν τούτων οὐδεμίαν ἄλλην εὕρισκω δυνατὴν λύσιν παρὰ τὴν ἐξῆς, ἥς ὅμως ἐγὼ αὐτὸς ὁμολογῶ τὸ ἐπισημῶδες καὶ παρακεκινδυνευμένον.

Εἰκάζω δὴλα δὴ ὅτι ὁ συντάκτης ἢ ὁ μεταφραστὴς τοῦ ἐγγράφου κατὰ τι ἀλόγημα ἀντὶ γραφομένην παρῆσαν = scribendo adfuerunt ἔγραψεν ἐν συμβουλίῳ παρῆσαν = in consilio fuerunt. Τοῦτο ἂν οὕτως ἔχη, τὸ χωρίον ἀναφέρεται εἰς τὸ συγκλητικὸν δόγμα, οὗτινος εὐθὺς ἀνωτέρω ἀναγράφεται ἀπόσπασμα. Τότε δὲ ἡ συμβουλευμένων πραγμάτων δέλτος εἶναι liber in quo sunt senatusconsulta (Cic. ad Att. XIII, 33, 3) (1).

Καὶ περὶ ἐτέρου τινὸς χωρίου τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς ἢ τοῦ Mommseii γνώμη δὲν μοι φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπηλλαγμένη δυσχερειῶν. Λέγω τὸ ἐν στχ. 36 κ. ἐ. «ἐκτός τε τούτων ἢ εἴτι δόγμα συγκλήτου αὐτοκράτωρ αὐτοκράτορες τ[ε] ἡμέτεροι . . . ἔδωκαν, κατέλιπον, ἐκτός τε τούτων ἢ Λεύ-

κιος Κορνῆλιος Σύλλας ἀπὸ συμβουλίου γνώμης . . . ἔδωκεν, ὃ τὸ αὐτὸ ἢ σύνκλητος ἐπεκύρωσεν, οὔτε μετὰ ταῦτα δόγματι συγκλήτου ἄκυρον ἐγενήθη».

Ἐνταῦθα ἐγὼ μὲν ἤκασα ὅτι κακῶς ἔγραψεν ὁ μεταφραστὴς δόγμα ἀντὶ δόγματι, καὶ ὅτι ἐνταῦθα διακρίνονται δύο εἶδη καθιερώσεων, τ. ἔ. αἱ ὑπὸ Ρωμαίων αὐτοκρατόρων (τ. ἔ. νικηφόρων στρατηγῶν) ἐν γένει, αἵτινες ἦσαν κύριαι, ἂν ἐγίνοντο δόγματι συγκλήτου, καὶ αἱ τοῦ Σύλλα ἰδίᾳ, αἵτινες ἦσαν κύριαι, ἂν ἐγίνοντο ἀπὸ συμβουλίου γνώμης καὶ ἐνεκρίνοντο ὕστερον ὑπὸ τῆς συγκλήτου. Ἄλλ' ὁ Mommseii ἐγκρίνων τὴν γραφὴν δόγμα, διακρίνει τρία εἶδη καθιερώσεων, τ. ἔ. τὰς ὑπ' αὐτῆς τῆς συγκλήτου γενομένας (δόγμα Συγκλήτου), τὰς ὑπὸ Ρωμαίων αὐτοκρατόρων ἐν γένει καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Σύλλα. Ἄλλ', εἶνα παραλίπω τὸ καινοφανὲς τῆς φράσεως «δόγμα συγκλήτου ἔδωκε, κατέλιπε», ἡ ἐξουσία τοῦ Σύλλα τοῦ παντοδυνάμου δικτάτωρος θὰ ἦτο κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἐλάσσων τῆς τῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων, διότι ἐκείνων μὲν αἱ καθιερώσεις ἀπλῶς οὕτως ἐγκρίνονται, αἱ δὲ τοῦ Σύλλα, εἰὰν μόνον ἀπὸ συμβουλίου γνώμης γενομένηι ἐκυρώθησαν ὕστερον ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ τὸ κύρος αὐτῶν μὴ ἀντιθέτῳ ὕστερον ἐτέρῳ δόγματι συγκλήτου (2). Κατὰ δὲ τὴν ἡμετέραν ἐκδοχὴν τῶν μὲν ἄλλων αὐτοκρατόρων αὐταὶ μόναι αἱ καθιερώσεις θεωροῦνται κύριαι, ὅσαι ἐγένοντο κατ' ἐντολὴν τῆς Συγκλήτου, τοῦ δὲ Σύλλα πᾶσαι, ἂν ὕστερον ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς Συγκλήτου. Οἱ μὲν ἄλλοι αὐτοκράτορες καθιεροῦντες δημοσίαν χώραν ἐπετέλουν ἀπλῶς τῆς Συγκλήτου τὰς ἐπιταγὰς, ὁ δὲ Σύλλας ἔπραττεν αὐτοβούλως καὶ ἡ σύγκλητος ἐκύρου ἀπλῶς τὰ ὑπὸ τούτου πεπραγμένα.

Νοεμβρίῳ 1885.

Σ. ΒΑΣΗΣ

(1) Ἡ μνεία τῶν κατὰ τὴν ἀναγραφὴν συγκλητικῶν δόγματος παρόντων ἦν ἀναγκαῖοιότης, διότι ἀνεῦ ταύτης ἡ γνησιότης τοῦ δόγματος ἦν προβληματώδης καὶ τὸ κύρος αὐτοῦ οὐδέν. (Πρβλ. Cic. ad Att. IV, 18, 2).

(2) Ἡ περικοπὴ «ὃ τὸ αὐτὸ κ.τ.ε.» ἀναφέρεται εἰς μόνας τὰς τοῦ Σύλλα πράξεις, διότι ἀπὸ τῶν λέξεων «ἐκτός τε τούτων ἢ κ.τ.ε.» ἄρ-

χεται νέον ἑδάφιον, ὡς δεικνύει ἡ ἐπανάληψις τοῦ «ἐκτός τε τούτων». Ἄλλὰ καὶ ἂν ἐδεχόμεθα ὅτι τὰ «ὃ τὸ αὐτὸ κ.τ.ε.» ἀναφέρονται καὶ εἰς τὰς τῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων πράξεις, πάλιν ἡ τοῦ Σύλλα ἐξουσία θὰ ἦτο τῆς τῶν ἄλλων ἐλάσσων, διότι οὗτος μὲν ὤφειλε νὰ ἀκούσῃ τὴν γνώμην συμβουλίου, ἐκεῖνοι δὲ οὐχί.